

AZ ERDÉLYI MAGYAR MŰSZAKI TUDOMÁNYOS TÁRSASÁG KIADVÁNYA

Emlékezés Fabinyi Rudolfra

a kolozsvári egyetem egykori kémiaprofesszorára

150 éve született Fabinyi Rudolf (1849-1920), akinek élete, közéleti és tudományos tevékenysége Kolozsvárhoz kapcsolódik.

Pályáját 1871-ben a József Műegyetemen kezdi, majd tanulmányait külföldön folytatja tovább a kor legnevesebb professzorainál. Dolgozik Würtzburgban Wislicenus, majd Münchenben Baeyer laboratóriumában. Később Heidelbergben Bunsennél folytatja kutatásait.

Külföldről hazatérve megpályázza a kolozsvári egyetem vegytan-katedrájának állását. 1878-ban a király Fabinyi Rudolfot nevezte ki a kolozsvári magyar királyi Tudományegyetem elméleti és gyakorlati vegytan nyilvános tanárává.

Fabinyi sokoldalú kutatótevékenységet fejtett ki. A szerves kémiai kutatások úttörője, eredeti eredményeit közel száz közleményben jelenteti meg. Foglalkozik kinolin származékokkal, különösen az azon típusú vegyületekkel. Szerves anyagok olvadáspontjának meghatározására eredeti módszert dolgoz ki és megfelelő készüléket szerkeszt hozzá.

Az V. Körmöczy János Fizikusnapokról

Az elmúlt hétvégén, igazi tündöklő napfényben tárta elének Szováta az ősz színáradatában tündöklő tájait. A Teleki Oktatási Központ, megújulását jelző külső köntösében, de a már megszokott belső melegével fogadta a szokatlanul korai iskolai évkezdésből most ocsúdó tanárt és diákot, vagy talán a téma által idecsalogatott fizikust, informatikust, mérnököt, az V. Körmöczy János Fizikusnapok alkalmából.

A meghirdetett téma egyesekben kételkedést váltott ki, mások számára feladatot jelentett, úgyszintén másoknak kihívás volt. Egy biztos, hogy mindannyiunk újdonságokat és konkrétumokat vártunk ettől a találkozó-tól.

A műsorfüzetben megjelent előadáskivonatokat jelezték, hogy az előadók komolyan vették konferenciánkat és megértették annak üzenetét.

Dr. Lantos Béla, a Budapesti Műszaki Egyetem Irányítástechnikai és Informatika Tanszék professzora mélyen behatolt az intelligens robotirányító rendszerek problémakörébe, kidomborítva a matematika és fizika fontos szerepét a műszaki rendszerek intelligenciájának növelése szempontjából.

Dr. Dávid László, a marosvásárhelyi Petru Maior Műegyetem Villamosmérnöki Kar, Automatizálás és Ipari Informatika Tanszékének docense, a fizikatanár ál-

Vizsgálatainak eredményei, szabadalmi ma is tudományos jelentőségűek.

A kolozsvári egyetem kémiaprofesszoraként, 43 éven át az erdélyi kémiatanárok, kutatók, vegyészek, gyógyszerészek és orvostanhallgatók generációit nevelte.

Fabinyi Rudolf nevéhez fűződik az első magyar kémiai szakfolyóirat megalapítása, mely *Vegyteni Lapok* néven jelenik meg 1882-től Kolozsváron. E folyóiratban az eredeti közlemények mellett helyet kaptak a külföldön elért legújabb eredmények. A közlemények információinak megtalálását az évenkénti összesített név és tárgymutatók segítették. Így már akkor azt a módszert alkalmazta, mellyel napjaink tárgymutatói is készülnek. A *Vegyteni Lapok* megjelenése ugyanakkor nagy jelentőségű a magyar szakkifejezések meghonosításában is.

Fabinyi Rudolfnak köszönhetően épül fel az új és korszerű vegytani intézet Kolozsváron a Mikó-féle Múzeumkertben (1881-83), ahol az alapító emléket az alapkövetétnél Fabinyi Rudolf idézte: *Neved, híred, dicsőséged örökre fennmaradjon.*

Fabinyi Rudolf életére, tudományos és közéleti tevékenységére emlékezünk 1999. nov. 26-án, születésének 150. évfordulóján a kolozsvári Vegyészkonferencián.

Majdik Kornélia

tal is viszonylag könnyen elkészíthető, valósídejű jelfeldolgozást megvalósító PC-hez csatlakoztatható áramköröket mutatott be.

Dr. Végh Péter György a kolozsvári Nemzeti Stabilit Izotóp és Molekuláris Technológiai Kutató és Fejlesztő Intézet főkutatója az általa kifejlesztett, adatgyűjtésben és folyamatvezérlésben használható periféria kártyát mutatta be, a szelektív iondetektálás konkrét példájával.

Dr. Kovács Zoltán a kolozsvári Babeş-Bolyai Tudományegyetem Egzakt Tudományok Módszertana tanszék adjunktusa a számítógép fizikaórán való alkalmazásának lehetőségeit taglalta, elővetítve a délutáni előadások közös motívumát¹.

Bérczi Enikő és dr. Piláth Károly budapesti fizikatanár illetve fejlesztő mérnök közös munkája egy oktató programból (mechanika és optika) és a hangkártyát értekes mérőeszközzé előléptető programcsomagból áll.

A Magyarországon nagy népszerűségnek örvendő programcsomag viszonylag olcsón megvásárolható bármely iskola által.

¹ Most, amikor a fizikatanításra szánt idő az iskolában az elvárások ellenében kezd összezsugorodni – már létező precedens alapján – érdemes a **Számítógépes fizika** című opcionális tantárgyat az általános iskolában a Kovács Zoltánnál megtalálható tanterv és programok alapján a tanfelügyelőségekkel jóváhagyatni, az igazgatóktól pedig órákat igényelni.

(folytatás a 6-ik oldalon)

Csegi Sándor

EMT-KONFERENCIÁK

Országos Szakmai Napok

Szatmárnémeti, október 15-17.

A konferencia programja

péntek,

október 15.

- 13⁰⁰ ebéd
- 15⁰⁰ tudományos szervezetek találkozója
- 19⁰⁰ vacsora

szombat,

október 16.

- 9⁰⁰ megnyitó
- 9³⁰ plenáris előadások
- 13³⁰ ebéd
- 15³⁰ kerekasztal-megbeszélés
- 20⁰⁰ fogadás

vasárnap,

október 17.

elutazás

Előadások:

- Berényi Dénes
Hogyan állhatja meg a helyét egy kis ország a nemzetközi tudományos versenyben?
- Havass Miklós
Jövők az információs társadalom(!?)
- Lányi Szabolcs
A tudomány és technológia szerepe Románia gazdasági fellendülésében, a III-ik évezred küszöbén
- Kovács Győző
Teleházak és teleház-mozgalom Magyarországon
- Pungor Ernő
A Bay Zoltán Alkalmazott Kutatási Alapítvány

A szombat délelőtti plenáris előadásokat követően az alábbi szakosztályok keretében rendezünk kerekasztal-megbeszéléseket a délután folyamán:

- bányász-kohász szakosztály
- energetika / elektrotechnika szakosztály
- építészeti szakosztály
- faipari szakosztály
- fizika szakosztály
- földmérő szakosztály
- gépészeti szakosztály
- kémia szakosztály
- számítástechnika szakosztály

Beküldési határidő: 1999. október 8.

Országos Szakmai Napok

Szatmárnémeti, október 15-17.

- jelentkezési lap -

Név:.....

Munkahely:.....

Levélcím:.....

Tel./fax:

E-mail:

Részvételi díj (szervezési költségek):

nem EMT tagoknak	80.000 lej
EMT tagoknak	50.000 lej
diákoknak	25.000 lej

Szállás:

egyágyas szobában:
(25 USD / éjszaka / személy)

kétágyas szobában:
(12 USD / éjszaka / személy)

kollégiumi szállás:
(4 USD / éjszaka / személy)

Péntek 15/16 igen nem

Szombat 16/17 igen nem

Étkezés:

reggeli: 3 USD, ebéd: 5 USD,
vacsora: 4 USD, fogadás: 10 USD

Péntek

vacsora igen nem

Szombat

reggeli igen nem

ebéd igen nem

fogadás igen nem

Vasárnap

reggeli igen nem

ebéd igen nem

A feltüntetett árak belföldi résztvevőkre vonatkoznak, a kifizetés napján érvényes árfolyamon.

A költségeket kérjük utalják az EMT bankszámlájára 1999. október 8-ig:

Societatea Maghiară Tehnico-Științifică din
Transilvania
BCR-Cluj 2511.1-815.1/ROL

EMT-KONFERENCIÁK

Beküldési határidő: 1999. október 31.

Vegyészkonferencia '99

Kolozsvár, 1999. november 26-28.

- jelentkezési lap -

Név:

Munkahely:

Levélcím:

Tel. / fax:

E-mail:

Részvételi díj (szervezési költségek):

nem EMT tagoknak: 75.000 lej

EMT tagoknak: 60.000 lej

diákoknak: 50.000 lej

Szállás:

Szállodában

7 USD/személy/nap/2 ágyas szoba

igen nem

12 USD/személy/nap/1 ágyas szoba

igen nem

Kollégiumban, 5 USD/személy/nap

(a helyek száma korlátozott):

igen nem

Péntek 26/27. igen nem

Szombat 27/28. igen nem

Étkezés:

reggeli: 2 USD; ebéd: 5 USD;

vacsora: 4 USD; fogadás: 10 USD

Péntek: vacsora igen nem

Szombat: reggeli igen nem

ebéd igen nem

fogadás igen nem

Vasárnap: reggeli igen nem

Kirándulás (5 USD): igen nem

A feltüntetett árak belföldi résztvevőkre vonatkoznak!
Kérjük a kezelési költségeket ne a részvételi díj terhére írják!

A költségeket kérjük, utalják az EMT bankszámlájára
1999. október 31-ig.

Számlatulajdonos:

Societatea Maghiară Tehnico-Științifică din Transilvania

Bank neve: Banca Comercială Română - Cluj

Számlaszám: BCR-Cluj 2511.1-815.1 /ROL

Pályázati lehetőségekről érdeklődni lehet az Iskola Alapítványnál és a Pro Technica Alapítványnál.

Vegyészkonferencia '99

- előadásbejelentő -

Előadása címe:

Témakör:

Bemutatáshoz igényelt eszközök:

írásvetítő diavetítő számítógép

Előadása négyoldalas kivonatát kérjük juttassa el az EMT titkárságára mágneslemezen (floppyn), vagy elektronikus postán (e-mail) 1999. október 31-ig a következő formában: Times New Roman betűtípus; cím 14 pontos kövér középen; szerző 12 pontos kövér középen; intézmény neve 12 pontos normál középen; törzsszöveg 12 pontos normál sorkizárt; 2,5 cm lapszélek.

A rendezvény tervezett programja:

péntek, november 26.

délután 5 órától Fabiny Rudolf emlékülés

szombat, november 27.

délelőtt plenáris előadások hangzanak el, délután szekciósüléseken és posztereken mutatják be dolgozataikat a résztvevők (magyar nyelven)

vasárnap, november 28.

délelőtt kirándulás

Előadásokat az alábbi témakörökhöz kapcsolódva várunk:

- alkalmazott kémia
- analitikai kémia
- biokémia
- fizikai kémia
- környezetvédelem
- oktatás-módszertan
- szerves kémia

A konferencia plenáris előadói:

Gráf László

ELTE Biokémiai Tanszék, Budapest

Györfi Zoltán:

Kolozsvári Rákkutató Intézet

Markó László:

Műszaki Kémiai Kutató Intézet, Veszprém

Novák Lajos:

BME, Szerves Kémia Tanszék, Budapest

Sándorfy Camill:

Montreal, Kanada

A rendezvényt párhuzamosan a hazai és magyarországi tankönyvkiadók könyvkiállításon mutathatják be tankönyveiket, kiadványaikat.

BESZÁMOLÓK

A **Kárpát-medencei Magyar Professzorok III. Találkozójának** a Miskolci Egyetem adott otthont. Ekkor került sor az egyetem Gépészmérnöki Kara 50 éves fennállásának a megünneplésére is.

Ezen nagyszabású rendezvényeken az EMT képviselőjén Dr. Bíró Károly elnök, valamint Dr. Köllő Gábor tudományos elnökhelyettes vett részt.

A Professzorok Találkozóján szó esett a térség felsőoktatásának aktuális kérdéseiről, a különböző országokban működő tudományos műhelyek együttműködésének lehetőségeiről, a tudományos kutatás helyzetéről a felsőoktatási intézményekben, valamint más hasonlóan fontos kérdésekről.

2000-ben Erdélyben, Kolozsvárott kerül sor a tanácskozásra, melynek szervezésében társaságunk jelentős szerepet vállal.

A másik igen jelentős rendezvény, amelyen meghívottként részt vettem, az a MTESZ szervezésében megrendezett RCC (Regional Council of Coordination of Central and East-European Engineering Organization) konferencia volt. Ezen nyolc ország mérnökszervezetének a képviselői voltak jelen és a térség országainak jelen és jövőbeni helyzetéről együttműködési lehetőségekről, regionális kooperációról vitatkoztak.

Nagyon érdekes előadást tartott Gisesztler János professzor (a globalizáció hatása a mérnök- oktatásban), valamint Kocsis Károly professzor (az új energiák hasznosítása), Koncz Pál (EU 5-ös keretprogramjában való részvételéről).

A konferencián bemutatkoztak a résztvevő mérnökszervezetek is.

Dr. Tóth János RCC főtitkár és Pákh Klára külkapcsolatok titkára sikeres rendezvényt könyvelhetnek el a MTESZ szervezésében.

1999. szeptember 15-én a MTESZ budapesti székházában zajlott le a *Tudóstaálkozó 2000 előkészítő konferencia és a programbizottság ülése*, melyen a Kárpát-medence és a világ minden részéről jeles tudósok vettek részt. Erről a rendezvényről előző számunkban bővebben beszámoltam. Színvonalas, érdekes és tanulságos előadások és hozzászólások hangzottak el.

1999. szeptember 15-17. között Sopronban rendezték meg az *Üzleti napokat*, melyen társaságunk 4 tagú küldöttséggel képviseltette magát. A több mint 500 résztvevő egy sikeres, jól szervezett, színvonalas konferenciában volt része. Az előadásokat három szekcióban mutatták be, megvitatásra kerültek az utakkal kapcsolatos aktuális és jövőbeni kérdések.

Köllő Gábor

EMT-KONFERENCIÁK

Nemes Tihamér Számítástechnikai Verseny
az 1999/2000-es tanévre

A Neumann János Számítógéptudományi Társaság és az EMT az 1999/2000-es tanévben is megszervezi a Nemes Tihamér nevet viselő számítástechnikai versenyt.

A tanulók három korcsoportban versenyezhetnek. Az I. kategóriában az általános iskolás tanulók, a II. kategóriában a IX-X. osztályosok, a III. kategóriában a XI-XII. osztályos tanulók mérik össze tudásukat.

A hagyományokhoz híven a versenyt ebben a tanévben is 3 forduló, amelyeknek időpontjai:

- I. forduló: 1999. november 16., kedd;
- II. forduló: 2000. január 15., szombat;
- III. forduló: 2000. március 18., szombat.

Az első fordulót azokban az iskolákban szervezzük meg, amelyek jelentkeznek a versenyre. A tanulónak 8-10 kisebb feladatot kell megoldaniuk papíron. A legjobb eredményeket elért tanulók résztvesznek a második fordulóban. A budapesti döntőre azon 8-10 gyerek utazik aki a legjobb eredményt érte el a második fordulóban.

A verseny tárgya, követelményei:

- számítástechnikai és programozási alapismeretek, felhasználói és kezelői felületek kialakítása, különféle stílusú programozási nyelvek főbb jellemzői;
- számítástechnika-alkalmazási alapismeretek, iskolai közismereti tárgyak, az egyszerű adatfeldolgozás stb. témaköréből;
- rendszerszemléletű feladatmegoldás, algoritmusok kidolgozása.

Beküldendő az EMT titkárságára:

3400 Cluj, CP. 1-140

Határidő: október 15.

Nemes Tihamér Verseny - Jelentkezési lap -

Iskola neve:

.....

Cím:

tel./fax:

e-mail:

Felelős tanár:

Tel.:

e-mail:

Résztvevő diákok száma:

VII – VIII

IX – X

XI – XII

Keltezés..... Aláírás

Az érdeklődők a fenti jelentkezési lapot töltsék ki és küldjék el az EMT titkárságára 1999. október 15-ig, vagy e-mailen – emt@emt.ro – jelezzék részvételi szándékukat.

PRO TECHNICA ALAPÍTVÁNY

3400 Kolozsvár, C.P. 1-140

Tel./Fax: 064-194042, 190825

e-mail: emt@emt.ro

Pályázati űrlap

Név:

Postacím:

Telefon/Fax:.....

E-mail:

Foglalkozása:

Szakterülete:

Munkahelye (címe, telefon/fax):

Melyik fiókszervezet tagja:

Szakosztály:

Mióta tagja az EMT-nek:

Az EMT keretében kifejtett eddigi tevékenysége:

.....
.....
.....
.....

Mely, az EMT által szervezett rendezvényen vett részt az utóbbi években:

.....
.....
.....
.....

Melyik konferencián való részvétel támogatását igényli:

.....

Milyen költségek támogatását igényli?

.....

Tart-e előadást igen nem

Előadása címe:

.....

A támogatás kérésének indoklása:

.....
.....

Keltezés: Aláírás

Pályázati feltételek:

1. a pályázó legyen az EMT tagja;
2. az EMT által szervezett, az EMT éves rendezvénynaptárában meghirdetett konferenciákon való részvétel költségeinek támogatására vonatkozik;
3. szakmai önéletrajz csatolása;
4. a kitöltött jelentkezési lap csatolása.

Figyelem! A pályázatokat folyamatosan lehet benyújtani a határidők betartásával!

BESZÁMOLÓK

Az V. Körmöczi János Fizikusnapokról (folytatás az első oldalról)

Csegzi Sándor egy több éve zajló radonmérési programról számolt be, melyet az EMT is támogatott, s melynek „mellékterméke” egy automatikus adatgyűjtő és feldolgozó rendszer, illetve a nyomdetektorok elemzéséhez szükséges, mikroszkópra illesztett CCD kamerás, számítógépes képfeldolgozás.

A Kófity Magda tanárnő által bemutatott szimulációk a XII-es anyaghoz kapcsolódnak és ilyen téren egy kevésbé lefedett területet érintettek.

Péterfi István és Sente Bálint marosvásárhelyi Bolyais diákok a hullámokkal kapcsolatos szimulációkat találták érdekes tanulmányi témának.

Rend Erzsébet tanárnő fizikatörténeti vonatkozású előadása érdekes, tanulságos volt és komoly dokumentációs munkát feltételez.

Bartha Zsolt kísérletei visszakalauzoltak a klaszikus kísérletezések területére a tőle már megszokott játékosággal és leleményességgel. Bár nem használt számítógépet azért kísérletezés közben többször utalt „értékes” alumínium lemezekre, melyeket PC-ből szerelt ki.

Úgy érzem, hogy a konferencia elérte célját, mert megmutatta, hogy a számítógép emberbarát, vagyis bárki számára hozzáférhető (nem az anyagiakra gondolok). Megmutatta azt is, hogy jelenléte a fizikában szükségesség („A haladás ellen nincs orvosság”, idézte Kovács Zoltán Neumann Jánost), s ezt előbb-utóbb ki kell harcolnunk.

Az előadások utáni beszélgetések eredményeként az EMT felvállalja egy programgyűjtemény CD-s változatának az összeállítását, melyhez kérjük minden kolléga támogatását az általa ismert és szabadon használható programokkal.

Ezen alkalomból felmerült az az igény is, hogy fogadtassuk el ezt a tevékenységet a Tanügyminisztériummal, mint tanár-továbbképző, s ugyanakkor anyagilag legyen hozzáférhetőbb. Ezekre van remény.

Végül szeretném a magam nevében megköszönni az előadónak, a résztvevőnek, és nem utolsósorban az EMT titkárságának, hozzájárulásukat a rendezvény sikeréhez.

Pályázati lehetőség EMT tagok részére

A Pro Technica Alapítvány, amelynek fő célkitűzése az EMT, illetve tagjainak támogatása, lehetőséget hirdet EMT tagok számára, amelyen az EMT konferenciákon való részvételi költségek teljes, vagy részleges támogatását pályázhatják meg. A pályázatokat a Pro Technica Alapítványhoz kell benyújtani az EMT címére. Pályázási lehetőséggel az EMT-tagok folyamatosan élhetnek, de felhívjuk a pályázók figyelmét, hogy a konferenciákon való részvétel utólagos támogatása nem lehetséges. Pályázni a fent mellékelt, vagy az EMT titkárságán igényelt hasonló űrlap kitöltésével lehet, amelynek beküldési határideje a különböző konferenciák esetében a következő:

Országos Szakmai Napok – 1999. október 8.,
Vegyészkonferencia '99 – 1999. október 15.

Pályázati kiírás magyarországi tanulmányutak támogatására

A Magyar Mérnökök és Építészek Világszövetsége Magyarországi Egyesülete (MMEV-ME) és az MMÉV-EMT közötti együttműködés eredményeképpen a magyarországi egyesület 1998-ban is támogatja erdélyi szakemberek tanulmányútjait.

A pályázatok egy hetes tanulmányutak magyarországi intézményekben történő dokumentációs, valamint kutatási tevékenység támogatására vonatkozhatnak.

A pályázatnak tartalmaznia kell az EMT-nél beszerezhető űrlapot, valamint a magyarországi intézmény fogadólevelét. A támogatás évente egyszer nyerhető el, és magába foglalja a napi-díjat, valamint a kollégiumi szállás költségeit.

Az EMT-elnökségi határozata értelmében az 1999-es évre a tagsági díj 3 USD-nek megfelelő lej. Felkérjük szervezetünk tagságát, hogy szíveskedjenek a tagdíjat folyó évre befizetni.

Szerkesztik: Bakó Judit, Deák Melinda, Égly János,
Jablonovszki Judit, Prokop Zoltán, Tibád Zoltán

Kolozsvár, 1989. December 21. sugárút (Magyar u.)116. sz., Postacím: 3400 Cluj, C.P. 1-140.
Tel./Fax: 064-190825; 194042; 094-783237, E-mail: emt@emt.ro, Honlap: <http://www.emt.ro>
Bankszámlaszám: BCR-Cluj 2511.1-815.1 / ROL, 2511.1-815.3 / USD